

renc dr. jelzi, hogy a tankerületi kir. főigazgatói címet a jövőben csak a tényleges tankerületi kir. főigazgatók viselhetik, a régi középiskolai kir. főigazgatói címek az új szervezet természetes folyományaképpen az V. f. osztályba való kinevezéskor azonnal, a többiekre nézve pedig fokozatosan megszűnnek. A Közlöny további cikkeiből minket közelebből Bodrossi Lajosnak: *Még néhány szó a munkatanításról* c. rövid hozzászólása érdekel, melyben nyugodt fölényrel hozza szóba, hogy „a munkatanítással gyakorlatilag foglalkozó szakemberek tapasztalatokon nyugvó egyöntetű meggyőződését“ Fehérek Jenőnek megállapításai nem fogják megváltoztatni.

Nekünk e kérdéssel kapcsolatban az a véleményünk, hogy a cselekedtető oktatásnak *elsősorban* azok az ellenségei, akik a kérdés lényegét vagy nem ismerik, vagy kik e módszert soha ki nem próbálták, vagy kik nem akarják vállalni azt a fáradságot és többletmunkát, melyet e módszer a tanulók jobb szellemi fejlődésének érdekében az áldozatos nevelőktől megkíván. — A könyvszemle rovatban többek közt Imre Sándor dr.: *A család békéje* c. (Szülők könyvtára 17. szám, 56 oldal) és Dr. Hajdú Sándor tollából Finácsy Ernő dr.: *Nevelélméletek a XIX. században* c. jeles pedagógiai műveknek ismertetését kapjuk.

Magyar Tanítóképző 1. évi szeptemberi számában vezető helyen Dr. Neményi Imrénnek: *A magyar tanítóképzés és tartozékai* c. nagyobb tanulmányát olvashatjuk. A cikk méltán nagy érdeklődést kelthet, mert igen fontos szervezeti és pedagógiai kérdéseket érint s mert a megállapítások olyan férfiútól származnak, kinek érdemekben gazdag irányító munkásságához a magyar tanítóképzés újjászervezése és a tanítóképzők kétségtelenül értékes mai belső tanulmányi nivójának biztosítása kapcsolódik. Meg kell állapítanunk, hogy Dr. Neményi Imre államtitkári működése alatt következett be a magyar tanítóképzés renaissance-ja. A tanítóképzőintézeti tanárság s általában a pedagógusok tehát csak hálával fogadhatják mostani tanulmányát is, melyből a magyar tanítóképzés ügyének objektív szemlélete s az intézmény iránt való odaadó szeretet sugárzik szét.

A tanulmány bizonyos vonatkozásokban a polgári iskola kérdését is érinti.

Bevezetésképpen megállapítja, hogy a magyar tanítóképzés ügye csak a népiskola és a tanítóképzőintézeti tanárképzés ügyeivel együtt tárgyalható, ez a három kérdés elválaszthatatlanul szoros szervi kapcsolatban áll egymással. — Ehhez képest a tanulmány három részre tagozódik.

A népiskola kérdésével kapcsolatban kijelenti, hogy elméletileg híve a mindennapi tankötelezettség korhatárának a tizenkettedik életévről a tizenegyedikre való kiterjesztésének, vagyis a 8 osztályos népiskolának. Annak megszervezését azonban ma időelőttinek, sőt *megvalósíthatatlannak* tartja. Megállapítja, hogy az 1868. évi XXXVIII. t.-c. közel hét évtized után sincs végrehajtva. Az 1930. évi népszámlálás adatai szerint az analfabéták száma 735.076, magában Budapesten és a vele kapcsolatos községekben (Nagy-Budapest) is a hat éven felüli lakosságnak 12.7%-a. Hétezer (7000) népiskolánk közül 19-ben csak egy, 76-ban kettő, 76-ban három, 380-ban csak négy, 223-ban pedig még mindig csak öt osztály van. *Nyolc osztályos népiskolát*

csak a 6 osztályos osztatlan népiskolák mellé lehet szervezni. Itt pedig úgy állunk, hogy elemei iskoláink közül 3178 (46.20/0) teljesen osztatlan, 3074 (44.70/0) csak részben osztott és csak 623 (9.10/0) a teljesen osztott iskola, egyben 6009 (közel 900/0) vegyes (koedukációs) iskola.

A 7000 népiskolának nyolc osztályúvá tétele még akkor is, ha összes iskoláink osztottak volnának, legalább 14.000 új tanítónak az alkalmazását, továbbá 14.000 tanteremnek (ugyanannyi rajz- és tornateremnek) a felépítését és berendezését kívánná, ami magában véve is olyan horribilis költséget jelentene, mely még akkor is, ha az osztatlan iskolák ezreinek osztottakká való átszervezésével kapcsolatos milliókra fedezetet találnánk, elviselhetetlen összegeket jelentenének a szegény Hazának. Mindezekből világos, hogy a kiépített 8 osztályos népiskola ma s a messze jövőben is csak utópia, csak papíron volna megszervezhető s legfeljebb olyan helyeken (városokban), ahol a prosperáló s kétségtelenül jóval nagyobb kultúrigényeket kielégítő polgári iskolák mellett teljesen szükségtelenek.

Éppen azért Neményi Imre dr. megállapítja, hogy a mi népiskoláinknak nem a VII. és VIII. osztály felállítására, hanem a meglévőknek *belterjes kifejllesztésére* van szüksége. Ilyen irányban 7 pontban meg is jelöli a reálnális és szükségyszerű tennivalókat. Magának ennek a programnak a megvalósítása is olyan nagy feladatokat róna nemzetünkre, hogy azok fokozatos teljesítése is évtizedek gondos és tervszerű munkáját kívánná meg kultúrpolitikánktól.

Tanulmányának második részében a *tanítóképzés* manapság is sokszor vitatott ügyét tárgyalja. Itt kifejti, hogy reális tanügyi politika mellett tanítóképzésünknek is népoktatásügyünk meglévő adottságaihoz kell igazodnia. — Nagy részletességgel és finom precizitással tárgyalja ezt a kérdést is. Kitér arra a harcra, mely e fontos ügyben a tanítóképző-intézeti tanárság és a tanítóság között van. Teljesen ellenzi a középiskolai érettségire épülő tanítóképzést. — Nyomaétkosan hangsúlyozza, hogy a tanítóképzőkben az elméleti és pedagógiai kiképzésnek nem egymásután, hanem állandóan egymásmellett, szorosan kooperálva kell történnie.

A *tanítókat hivatásukra rá kell nevelni*. Ez csak hosszú évek tervszerű nevelőprogrammjával és az erre a célra felállított külön nevelőintézetekkel lehetséges. Híve a 6 évfolyamú tanítóképzésnek, (Tanító-Akadémia) azzal, hogy annak I—V. évfolyamában az elméleti és pedagógiai kiképzés párhuzamosan haladnának s a VI. évfolyam tisztán pedagógiai és didaktikai elmélyülésre szolgálna.

A tanulmány harmadik fejezetében a *tanítóképző-intézet tanárképzés* ügyével foglalkozik. E fontos kérdés helyes megoldását a nemzetnevelés egyik szent ügyének tekinti. A tanítóképzőintézeti tanárképzés alapja a 6 osztályos tanítóképző intézetben szerzett jeles tanítói oklevél. A jeles oklevelet szerzett tanító, mint az Apponyi-Kollégium tagja, mint rendes hallgató, elsősorban az egyetemen végzi tanulmányait, ahol az Apponyi-Kollégiumban hallgatott órák is beszámíttatnának. A négyéves tanulmány után az alapszakvizsgálatok megszerzésével a jelöltek tanítóképzőintézeti tanári diplomát kapnának. — E kérdés kapcsán feleleveníti a múltat is és megállapítja, hogy a magyar közoktatásügynek remekbe dolgozott, felbecsülhetetlen értékű

műremeke volt a Pedagógium és az Erzsébet Nőiskola. Bennük az elemi iskola, polgári iskola, tanítóképző-intézet, polgári iskolai tanárképző és a csúcsan az Apponyi-Kollégium szerves egymásra utaltságban mind együtt voltak. Azt az óhaját fejezi ki, vajha a Pedagógium és Erzsébet Nőiskola „a magyar Géniusnak legsajátosabb, jellegzetes, jellemző alkotásai” eredeti szervezetükben visszaállíthatnának. Itt azonban az illusztris író nyitva hagyja azt a kérdést, hogy ebben az esetben egy hatosztályos tanítóképzés mellett milyen szervezetet nyerne most már a polgári iskolai tanárképzés, vagy a tanítóképzőintézeti tanárképzés is, hogy a fenti intézmények egymással szerves összefüggésben ismét együttműködhessenek.

Megállapítjuk, hogy a kérdés-komplexum megoldása, a most meglévő adottságokkal, továbbá a tanítóságnak, a polgári iskolai tanárságnak, a tanítóképzőintézeti tanárságnak az érintett intézményekkel kapcsolatban tényleg fennálló divergáló törekvések mellett olyan súlyos problémát jelent, melyre érdemes feleleteket talán csak a polgári iskolának remélhetőleg közeljövőben szőnyegre kerülő reform ügye adhat. Egyebekben pedig úgy látjuk, hogy aban az esetben, ha a tanítóképzőintézeti tanárképzés a tervbe vett 6 osztályos Tanító-Akadémiákhoz közvetlenül kapcsolhatnánk, — amint azt Neményi Imre dr. tervezete is kifejtí, akkor a polgári iskolai tanárságnak Alma Materének mai szervezeti adottságait is figyelembe véve a tanítóképzőintézeti tanárképzéstől s talán a tanítóképzéstől is függetlenül kellene döntenie saját tanárképzésének sorsa felől, ami egy más oldalon jelentené a régi tradíciók feladását.

Magyar Középiskola f. évi szept.—októberi (9—10.) számában *Dr. Stuhlmann Patrik: Iskolai siker — életsiker* címen részletességgel és finom analízissel tárgyalja e problémát. Végeredményképpen megállapítja, hogy „valami rendkívüli kiválóság akkor szokott előtűnik jelentkezni, ha a nagyszerű természethez hozzájárult a rendszeres kiképzetés, a gondos, kifogástalan nevelés”. Kétségtelen, hogy az öröklött jeles szellemi tulajdonságok is csak az iskola nagyszerű nevelő hatásai alatt bontakozhatnak ki. Az iskola tudatos, tervszerű munkájának nevelő ténykedéseit senkisé sem kicsinyelheti. *Bodrossi Lajos: A középiskolai kémia-tanítás célja és módszere* címen a foszfor rendszeres letárgyalásával *egy tanítási óra módszeres bemutatását adja*. A lap további részében a hazai és külföldi egyes irodalmi művek ismertetései vannak. Ezek közül kiemeljük: *Bodrossi Lajos* tollából *Dr. Loczka Alajosnak: Iskola és élet* (A nevelés új útjain, Budapest, 1935., ára 3.— P) és *Dr. Greguss Pálnak: Bevezetés az örökléstanba* (ára 6.50 P) és *Marczell Ágoston: Egyetemes történelem évszámokban* (ára 3.60 P) c. könyveikről írt ismertetéseket. A folyóirat Figyelő rovatában meleg szavakkal emlékszik meg *Dr. Kisparti Jánosról*, a Kat. Középiskolai Tanáregyesület elnökéről, a kiváló pedagógusról abból az alkalomból, hogy Magyarország Kormányzója az újonnan megszervezett szegedi tankerület kir. főigazgatójává nevezte ki.

Kratofil Dezső.

Magyar Pedagógia 1935. 4—6. szám. Közli *Friml Aladár* megnyitóját „*Tantervi és módszertani kérdések a középiskolában*” címmel, amelyet a Magyar Pedagógiai Társaság 1935. évi április 13-iki közgyűlésén tartott. „A